

муть фільм ще довго після того, як промайне останній кадр. Також психолог відзначає, що, згідно з дослідженнями вчених, «у людському мозку реакції на музику ідентичні з реакціями на шоколад».

Думки митців зі світу кіно ілюструються кадрами з відомих фільмів, зокрема, це «Трамвай бажання», «Психо», «Добрий, поганий, злий», «Бондіана», «Щелепи», «Інопланетянин», «Список Шиндлера», «Втеча з Шоушенка», «Хоробре серце», «Зоряні війни», «Володар перстнів», «Темний лицар», «Шалений Макс: дорога люті» та безліч інших.

У стрічці вдало поєднано інформативність і захопленість, у ній чимало цікавих фішок – від професійного аналізу режисерів, композиторів і музикознавців до подробиць створення славнозвісних мелодій і саундтреків. Наприклад, у «Щелепах» Спілберга грає цілий симфонічний оркестр, але запам'яталися і стали легендарними усього дві ноти, а саме – наближення акули; завдяки медіафраншизі «Зоряні війни» Дж. Лукаса публіка заново відкрила для себе класичні оркестри тощо. Автор музики цих бест-

селерів – Джон Вільямс. Узагалі, 1970-ті роки в Голлівуді називають епохою Джона Вільямса. А композитор Браян Тайлер («Нестримні 3», франшиза «Форсаж») поділився таємницею: на прем'єрах стрічок, музику до яких він написав, автор ховається в залі кінотеатру і спостерігає за реакцією глядачів, пильнує за мімікою і зміною емоцій.

Наостанок лунає епічний підсумок: музика в кінематографі – безперечно, одна з форм мистецтва ХХ–ХХІ ст. «У ній є щось, що композитор привносить завдяки інтуїції. Ця природність, неповторність комбінацій – ось що робить її такою сильною і загадковою. І, вірогідно, це невлучно для нас, учених», – зазначає Лю-Лан Тан.

Фільм Метта Шрейдера отримав високу оцінку і позитивні відгуки. Зокрема, кінокритик Річард Ропер з «Chicago Sun-Times» влучно зауважив, що «Партитура» – це «свято митців, які створюють музичне серцебиття улюблених нами стрічок». Він завоював вісім нагород на міжнародних кінофестивалях, а також був обраний як найкращий документальний фільм на Чиказькому кінофестивалі критиків 2017 року.

«Поза часом» та поза карантинном

Іван Канівець

Оголошення карантину окошилося на різних галузях, але однією з найбільш потерпілих стала культура. Безліч культурних заходів довелося відкласти, і проведення єдиного фестивалю історичного кіно в Україні – також. Та, на щастя, прагнення організаторів виявилися сильнішими за життєві обставини, і 28–29 липня VII Міжнародний фестиваль історичного кіно «Поза часом» відбувся в тій-таки Київській фортеці.

Цього року організаторами виступили: Національний історико-архітектурний музей «Київська фортеця», ГО «Креативна Україна», ГО «Джойфест», Благодійний фонд «Обрій», відділ культури, національностей та релігії Служби міської ради. Завдяки Благодійному фонду «Обрій» вхід на покази був вільним. Цього року фільми демонструвалися одночасно у Київській фортеці та в місті Славутич. Фестиваль проходив з дотриманням протиепідемічних заходів. Карантин позначився і на кількості картин. Чимало не було завершено, тож замість трьох днів покази тривали два вечори. До конкурсу увійшло шість фільмів: п'ять із України і один з Австрії. У позаконкурсній програмі показали переможців фестивалю 2019 року – «Іван Мазепа. Призначаю тебе зрадником» Ігоря Піддубного та «Схрон» Оксани Войтенко.

З огляду на малу кількість конкурсних робіт, журі вирішило не поділяти їх на категорії короткого та повного метра. Нагороду за найкращу режисуру здобув фільм «Многая літа. Стойко» В'ячеслава Бігуна (Україна). Доволі нетипова документальна стрічка, в якій через історію сторічного українця автор показує бурхливі перипетії на Закарпатті,

Кадр з фільму «Жива УПА: фільм третій. Я не з неба». Режисер Марія Яремчук. 2020.

зв'язок між людиною та природою, а також порушує екологічні питання планетарного масштабу.

У категорії «Найкращий історичний фільм» перемогла українська стрічка «Жива УПА: фільм третій. Я не з неба» Марії Яремчук. Автори серії з допомогою історичної реконструкції відтворюють події визвольної боротьби середини ХХ століття. Особливість серії в тому, що виконавець головної ролі сам має бойовий досвід у сучасній війні з Росією, отже історичний аспект визвольних змагань близький його серцю.

Нагороду за найкращий сценарій присуджено документальній стрічці «Неділя в Страсбурзі» Руслани Берндл (Австрія). Знімали її протягом кількох років. Герої – мешканці сходу України, яких у час Другої світової війни вивезли на роботу в Німеччину. Вже в наш час колишні оstarбайтери розповідають про ті далекі події. Виявляється, що вони до дрібних деталей пам'ятають багато з

пережитого. Їхнє життя в Німеччині склалося по-різному: дехто працював та ходив вихідними в кіно, дехто потрапив до концтаборів... Цим історіям не бракує карколомних поворотів сюжету: один із героїв утік та приєднався до італійського спротиву, одна з героїнь близько зійшлася з полоненим французьким солдатом і була арештована незадовго перед тим, як він мав познайомити її зі своїми батьками. Всіх об'єднує те, що після війни вони повернулися до СРСР, отримали різні покарання, але більшість і досі є прихильниками радянської системи. Хоча напрояму це майже не звучить, складається враження, що вони згодні з каральними методами сталінської держави, лише не розуміють, чому ті були застосовані саме до них...

У категорії «Найкраща операторська робота» переміг фільм «Дума про життя (після смерті)» В'ячеслава Бігуна. Стрічка, за словами автора, – це «кінематографічна заповідь Любомира Гузара, 453 слова мудрості про сутність вічності». Операторська робота тут відзначається продуманою композицією, обмеженим застосуванням кольорів і гармонійно доповнює думки, що лунають з екрану. Саме побудова кадру значною мірою створює ту атмосферу, яка дозволяє глядачеві зосередитись на головному – думі про життя.

Перемога в категорії «Найкращий звук» – у стрічки «Ковчег» режисера Ігоря Піддубного (Україна). У ній бачимо емігрантів з України різних поколінь, дізнаємось про їхнє ставлення до сьогодення нашої країни. Робота зі звуком тут підживлює драматургію, акцентує на важливих місцях, додає розмовам глибини. Жодна стрічка не дістала нагороди в категорії «Найкращий образ у кадрі».

Гран-прі фестивалю – у вже згаданого фільму «Многая літа. Стойко» В'ячеслава Бігуна.

Організатори були приємно вражені тим, що на позаконкурсний показ переможця фестивалю 2019 року, стрічки «Іван Мазепа. Призначаю тебе зрадником», зібралась велика аудиторія. Автор намагався розібратися в мотивах та вчинках гетьмана, користуючись доступними історичними документами. Відповіді значною мірою перетинаються з нашим сьогоденням¹.

Цього року за підтримки Київської Фортеці та Благодійного фонду «Обрій» також повторно експонувалась виставка «Муза пішла по дорозі...», присвячена пам'яті фотокореспондента та фотохудожника Сергія Ніколаєва, який загинув п'ять років тому на фронті в Пісках, виконуючи журналістське завдання. На ній були світлини з вистав, концертів, творчих вечорів та фестивалів, зроблені автором в останні роки його життя.

Робити якісь узагальнення про стан українського історичного кіно цього року не варто, але можна сказати, що воно є, навіть попри карантин. Причому, як завжди, участь держави в цьому процесі, хоча вона й претендує на роль головного поширювача історичних знань серед населення, залишається суто символічною.

¹ Докладніше про фестиваль 2019 року див. у статті «Війна в медіапросторі починається задовго до того, як починають стріляти» // «Кіно-Тепл». – 2019. – № 4.

Сергій Тримбач: «Справжня критика це не обслуга...»

Бесіду веде Лариса Брюховецька

Кінокритик, кінознавець, сценарист Сергій Тримбач.

– *Сергію, ти закінчив філологічний факультет Київського університету ім. Т. Шевченка. Володіючи словом, міг стати, як і твій однокурсник Василь Шкляр, письменником. Однак обрав кіно. Чому?*

– Почалося з того, що наприкінці сьомого класу я вирішив стати журналістом. Трохи пізніше почав писати вірші. Виявилось, що це найліпший і найпростіший спосіб зацікавити своєю персоною дівчат. Напишеш віршика, перекинеш їй через парту – і бачиш, як вивищується градус почуттів. На журфак вступати не наважився – потрапити туди одразу після школи, практично без публікацій, було нереально. Отож, філологічний, українське відділення, секція «майбутніх націоналістів» (так на нас дивились, так нас бачили – і не тільки в КДБ). Виявилось, що більшість тут, принаймні хлопців, пишуть вірші. На їх тлі мої власні видалися мені доволі вбогими. Увесь перший курс я наздоганяв своїх однокурсників. На початку літньої сесії в нас відбувся «з'їзд письменників» – курсовий, такими були амбіції. Я наважився прочитати одного свого вірша, «Церковка», за фольклорними мотивами. Згаданий тобою Василь Шкляр підняв руки: «Геніально! Читай ще!». Так я дістав своє перше визнання. Та все ж більше хотілося писати прозу. Однак у мене були завищені вимоги до самого себе. Планка була такою: або пишу на рівні Коцюбинського, Чехова, Григора Тютюнника, або треба робити щось інше. Почав писати критичні опуси на тексти своїх однокурсників.